

Прокопишин О.С.,

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

Столярчук А.В.

*студентка групи ОП-22 СП економічного факультету
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Сьогодні розвиток сільського господарства в Україні засвідчує обмежені можливості біосфери до саморегуляції та зростаючі потреби суспільства. Тільки за вдосконалення підходів до бережливого природокористування можливе належне співіснування цих двох систем. Неабиякі потреби у природних ресурсах, а також глобальні та локальні порушення екологічної рівноваги біосфери, зумовили суттєве зменшення біологічної продуктивності сільськогосподарської екосистеми.

Отож, через непросту екологічну ситуацію необхідно орієнтувати політику будь-якої країни на вирішення проблеми забезпечення сталого екологічного розвитку. При цьому треба уникати розбіжностей у соціально-економічному зростанні, природокористуванні та збереженні цілісності екосистем.

Сталий розвиток (sustainable development) є запорукою вирішення соціально-економічних та екологічних проблем суспільства. У системі Людина–Природа він покликаний забезпечувати такий соціально-економічний прогрес суспільства, який би не порушував екологічного балансу як в окремих країнах, так і в біосфері загалом, а також забезпечував би потенційні потреби у відновних і невідновних ресурсах майбутніх поколінь. Обґрунтовуючи стратегію сталого розвитку, належить враховувати позитивні й негативні наслідки антропогенного впливу на довкілля.

Антропогенний вплив – це прямиий і опосередкований вплив людства на довкілля і його компоненти внаслідок господарської діяльності. Антропогенні чинники застосовують переважно щодо негативних наслідків:

- забруднення довкілля;
- вичерпання природних ресурсів і деградації екосистем;
- збідніння біорозмаїття;
- хижацьке знищення лісів;
- технічні перетворення і руйнування систем ландшафтів;
- глобальні кліматичні впливи.

Термін «сталий розвиток» нині здебільшого трактують як розвиток у межах екологічної ємності природного середовища, які б не зумовлювали безповоротних дій у довкіллі та не загрожували існуванню нинішнього і майбутніх поколінь.

Основою сталого розвитку мають бути невиснажливе природокористування та збалансованість соціального, економічного й культурного розвитку соціуму. А це забезпечується збереженням у кожній країні екологічного балансу та сприятливого для суспільства життєвого середовища, тобто сфери довкілля зі соціальним розвитком суспільства та його економічною й культурною діяльністю.

До програми сталого розвитку невеличких населених пунктів належить зарахувати спеціалізовані екологічні заходи, враховуючи різноманітні наслідки антропогенного впливу в сільській місцевості. З метою зменшення масштабів розорювання ґрунтів необхідно підвищувати родючість останніх.

Попри зазначене, нині немає жодних рекомендацій стосовно шляхів екологічної перебудови агросфери та формування на її основі екологозбалансованої й екологічнобезпечної структури сільського господарства.

Виокремимо низку проблем, з якими зіштовхнулося нині світове сільське господарство:

- вичерпність невідновлювальних природних ресурсів за високих темпів збільшення кількості населення у країнах третього світу, зумовлюючи зростання потреб усього людства;
- неабияке прагнення до зростання добробуту населення усіх країн світу.

Країни з належним рівнем життя продовжують нарощувати споживання товарів і послуг, інші – прагнуть подолати або ж скоротити прірву, яка відділяє їх від заможних. Відтак зростає використання природних ресурсів й поглиблюється забруднення довкілля.

Досліджуючи екологічну складову сталого розвитку, виокремимо низку негативних тенденцій, з якими зіштовхнулося сільське господарство (рис. 1).

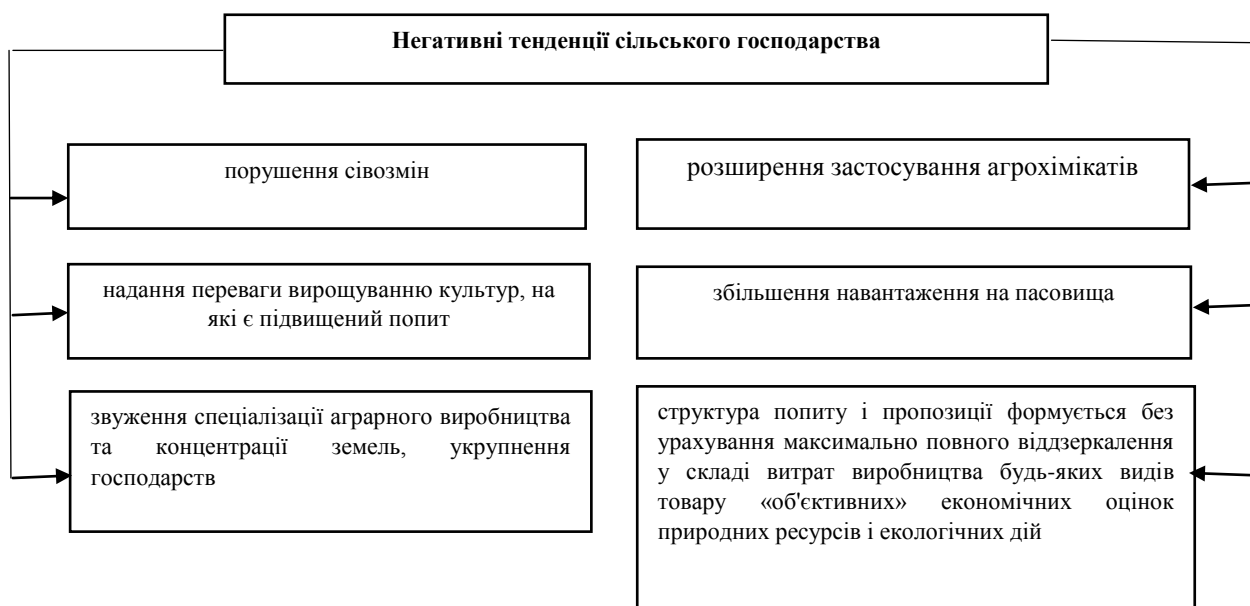

Рис. 1. Негативні тенденції, що впливають на сільське господарство.

Подвійний характер питань екологічної безпеки сільського господарства на практиці призводить до невиконання вимоги збалансованого природокористування зі сільськогосподарською метою і до посилення екологічної небезпеки. Зокрема через низку організаційно-економічних і агротехнічних факторів, а саме через дрібнотоварне виробництво, що, крім виснаження родючого ґрунтового шару, призводить до перенасичення землі отрутохімікатами, нині непросто забезпечувати раціональні науково обґрунтовані сівозмінні схеми вирощування агрокультур.

Стан вирішення екологічних проблем унаслідок сільськогосподарської діяльності, а також збитків, яких зазнає сільське господарство через промислові викиди й інші чинники погіршення екологічної ситуації в зонах ведення сільськогосподарського виробництва, можна оцінити завдяки індикаторам екологічних та інституційних аспектів сталого розвитку. На основі таких індикаторів на державному рівні належить забезпечувати інтеграцію екологічних інтересів і принципів розвитку під час ухвалення рішень.

Як бачимо, без розробки та впровадження національної екологічної стратегії й урахування міжнародного досвіду екологічні проблеми вирішити сьогодні неможливо. Формування нових підходів стосовно забезпечення врівноваженого розвитку екологічного та економічного потенціалів можливе за активної участі держави. Потрібно на законодавчому рівні розробити систему заходів, спрямованих на переведення сільського господарства на модель сталого розвитку, враховуючи зміни кліматичних умов його функціонування.

Інтеграція екологічної складової в економічну та соціальну має стати основою стратегічного планування політики екологічної безпеки. Необхідно створити національну базу наукових розробок вітчизняних учених, сприяючи при цьому створенню екологічно-інноваційного ринку та впровадженню таких розробок у виробництво. Окрім того, під час розробки національної екологічної стратегії вкрай важливе врахування світового досвіду із впровадження базових принципів державної політики у галузі охорони довкілля та їх узгодженість із міжнародними вимогами.